

Info bij artikel: **Handel en Opkomst van URUK**

Wat is een gelaagde samenleving?

Wat bedoelen ze met bureaucratie in Uruk?

Wat maakte deze indrukwekkende ontwikkeling mogelijk?

Zuid-Irak is op het eerste gezicht niet de meest geschikte plek om je als landbouwer te vestigen. Er valt erg weinig regen en de enige permanente bronnen van zoet water, de rivieren Eufraat en Tigris, treden vaak onverwachts buiten hun oevers. De eerste landbouwers meden Zuid-Irak dan ook (wel de hooglanden van Syrië en Noord-Irak). Pas in de zogenaamde Obeidperiode (6.500-3.800 v.Chr) verschenen in Zuid-Irak de eerste permanente nederzettingen. Ze gingen kanalen graven om akkers verder van de rivier te bevoeien en overtollig water af te veren. Onvruchtbaar land werd vruchtbaar gemaakt. Voedselproductie nam beduidend toe. D.m.v. landbouwirrigatie kon twee tot drie keer zoveel graan worden verbouwd als d.m.v. regenlandbouw. Al snel werd er meer geoogst dan de inwoners van de regio nodig hadden. (Surplus/overschot) + ze hadden kuddes en er was voldoende vis. + dadelpalmboom. Dus voldoende voedsel en kanalen om het te verhandelen. En deze levendige handel tussen Soemerische nederzettingen heeft er waarschijnlijk voor gezorgd dat sommige konden uitgroeien tot steden met een dichtbebouwde kern. De opkomst van steden ging wel ten koste van het platteland. Uiteindelijk leefden 50% van de mensen in de steden. Waarschijnlijk was er ook sprake van migratie van andere gebieden. Uruk had een bevolking tussen de 25.000 en 50.000 mensen. Er kwam een behoefte aan een autoriteit die boven de stadsbewoners verheven was. (hiërarchische samenleving). De hemelgod An verenigde de mensen. Er werden uitgebreide tempelcomplexen aangelegd met allerlei publiek gebouwen voor offers, vergaderingen en handel.

De bouw van deze gebouwen wijst op een centrale overheid (de tempel met priesters en opperpriester en bezat veel landbouwgrond, kuddes en er waren veel vaklieden in dienst. Door deze centrale rol kon de tempel ook belasting opleggen en werd er een schrift ontwikkeld voor de administratie en zodoende ontstond er een bureaucratie en een gelaagde samenleving met tempelmedewerkers (priesters) aan het hoofd.

Grondstoffen van buitenaf.

Door de opkomst van de eerste steden en de complexe samenleving die daarmee gepaard ging, groeide de vraag naar grondstoffen van buitenaf. Er was nu voldoende voedsel maar verder was er ook niets anders te vinden. Timmerhout, natuurstenen voor de bouw van grote publieke gebouwen moesten worden geïmporteerd uit hoger gelegen gebied. Daarnaast moesten edelmetalen en edelstenen die in trek waren bij de toplaag helemaal uit de bergen van Iran en Turkije worden gehaald. En tot slot hadden de Soemeriërs het zeldzame tin nodig om bronzen wapens, gereedschappen en kunstvoorwerpen te kunnen vervaardigen.

De Soemeriërs importeerden dus veel uit de omliggende gebieden. Maar wat hadden ze zelf eigenlijk te bieden aan hun burens? Ten eerste beschikten ze over een aanzienlijk voedseloverschot. Daarnaast woonden in de Soemerische steden veel vaklieden die de ruwe materialen konden bewerken tot (luke) producten. Met name de textielhandel speelde in Uruk al vroeg een belangrijke rol. De Eannatempel, die gewijd was aan de hemelgodin Inanna, was bijvoorbeeld gespecialiseerd in wolproductie en beschikte over grote kuddes schapen. Deze wol werd door vaklieden in dienst van de tempel bewerkt en de kleding werd vervolgens tot in de wijde omgeving verhandeld.

Deze (luke)producten konden niet overal met dergelijk vakmanschap worden geproduceerd en waren daardoor erg gewild.

Er waren ook nederzettingen waar Soemerische materiële cultuur slechts in een specifiek deel van de nederzetting is aangetroffen, terwijl in de rest van de nederzetting de plaatselijke materiële cultuur dominant bleef. Waarschijnlijk gaat het hier om handelsposten die werden bemand door Soemerische migranten. Voorbeelden van dit soort nederzettingen zijn Godin Tepe en Hacinebi. Godin Tepe lag aan de Khorasanroute, de handelsroute die van Mesopotamië door Iran naar Centraal-Azië liep, dus er zullen veel goud, zilver en koper en allerlei edelstenen verhandeld zijn. Hacinebi lag aan de bovenloop van de Eufraat, niet ver van de voet van het Taurusgebergte, waar veel verschillende soorten bomen groeiden en veel metalen werden gewonnen. In Hacinebi is goed te zien dat de Soemerische migranten vasthielden aan hun eigen gebruiken.

De complexe samenlevingen en regionale cultussen ten spijt, drong de Soemerische materiële cultuur na 3.500 v.Chr. ook door in de steden als Tell Brak, Hamoukar en Ninevé. Tell Brak en Hamoukar werden mogelijk zelfs door Soemerische legers veroverd. In beide steden lijkt de Soemerische materiële cultuur de plaatselijke materiële cultuur geheel te verdringen en in Kamoukar zijn daarnaast ook sporen van oorlogsvoering aangetroffen in de vorm van slingerkogels.

Het archeologische bestand laat dus een heel gevarieerd beeld zien. De invloed die de Soemeriërs in de Late Urukperiode (3.500-3.100 v.Chr.) uitoefenden op de omliggende gebieden, nam in verschillende plaatsen verschillende vormen aan, van het stichten van handelsposten tot algehele kolonisatie en van vreedzaam samenleven tot gewelddadige onderwerping. Rond 3.100 v.Chr. kwam de Soemerische aanwezigheid in Syrië, Noord-Irak en West-Iran echter plotseling ten einde. De Soemerische materiële cultuur verdween uit deze gebieden en er kwamen allerlei niet-Soemerische stadstaten en koninkrijkes voor in de plaats. Had de oorspronkelijke bevolking van de omliggende gebieden de Soemerische kandelaars en kolonisten verdreven en het lot in eigen handen genomen? Zeker is dat zij de stedelijke en hiërarchische samenlevingsvorm van de Soemeriërs hadden overgenomen en voortgezet. De stedelijke revolutie was begonnen.

